

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-332-36>

УДК 658:330.341.1

СКІЧКО Олексій

ТОВ «Гермес-трейдинг» м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0009-0008-3732-3993>e-mail: o.skichko@hermes-trad-ing.com.ua

ПРОЦЕСНЕ МОДЕЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ

У статті проаналізовано використання виробничого потенціалу підприємств та принципи організації, що мають визначені властивості. Встановлено, що у процесному підході формулюється модель менеджменту виробничого потенціалу підприємств у розрізі взаємопов'язаних контурів циклічного управління або елементів циклу визначеного змісту: аналіз параметрів → планування параметрів → надання параметрів та безпосереднє управління → контроль параметрів → аналіз → цикл управління відновлюється. Виявлено основні критерії оцінки результативності виробничого потенціалу, які деталізуються у часі короткострокових, середньострокових та довгострокових перспектив підприємств. Надання управлінської інформації та даних про стан та розвиток виробничого потенціалу підприємств пропонується з урахуванням параметрів розвитку виробничих систем. У контексті розв'язання проблем результативного функціонування виробничих систем рекомендоване процесне моделювання менеджменту виробничого потенціалу дозволяє переорієнтувати фокус управління на реалізацію факторів сталого зростання підприємств.

Ключові слова: підприємства, виробничий потенціал; управління потенціалом; процесне моделювання; виробництво; виробничі ресурси; виробнича потужність.

SKICHKO Oleksiy

«Hermes-trading» LLC

PROCESS MODELING OF MANAGEMENT OF PRODUCTION POTENTIAL OF ENTERPRISES

The article analyzes the use and principles of organizing the production potential of enterprises with certain properties. It was determined that growth indicators are demonstrated in the conditions of the Ukrainian economy; in the geopolitical situation, Ukraine has maintained a positive rate of development in the economic sphere. GDP growth was helped by investment demand, product exports, the work of the Ukrainian maritime corridor, the expansion of production capacities of the mining industry, and the stability of the energy sector. The stability of the exchange rate and inflation indicators have preserved the stability of the Ukrainian economy. It is claimed that the increase in the efficiency of the production potential of enterprises increases the productivity of the industrial sector, and contributes to the concentration of production, the accumulation of investment in the expansion of reproduction, and the dynamic development of economic systems. It was found that in the process approach, the model of the management of the production potential of enterprises is formulated in terms of interconnected contours of cyclic management or cycle elements of a defined content: analysis of parameters → planning of parameters → provision of parameters and direct management → control of parameters → analysis → the management cycle is restored. The main criteria for evaluating the effectiveness of production potential have been identified, which are detailed in terms of short-term, medium-term and long-term perspectives of enterprises. The provision of management information and data on the state and development of the production potential of enterprises is offered taking into account the parameters of the development of production systems. In the context of solving the problems of the effective functioning of production systems, the recommended process modeling of the management of production potential allows to reorient the focus of management on the implementation of the factors of sustainable growth of enterprises.

Keywords: enterprise, production potential; potential management; process modeling; production; production resources; production power.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Українська економіка демонструє показники зростання. За умов складної геополітичної ситуації Україна зберігає позитивні темпи економічного розвитку. Це свідчить про зростання внутрішнього валового продукту. У 2023 році ВВП України збільшився на 4,7% порівняно з 2022 роком [1]. Зростанню ВВП допоміг інвестиційний попит, експорт продуктів, робота українського морського коридору, стабільність енергетичного сектора розширення виробничих потужностей видобувної галузі. Стабільність курсу валюти та інфляційні показники зберегли стійкість української економіки. За даними Нацбанку України, інфляція з початку 2024 року сповільнилася до 4,3% річного обчислення. Нацбанк України контролює інфляцію у першій половині 2024 року, яка залишиться в межах 5%. Індекс реального промислового виробництва у 2024 році проти 2023 року становив 11,2%, а у 2023 році цей індекс виявився негативним та становив -16,2% [2]. Позитивні тренди української економіки сприяли рішенню створити новітні індустріальні парки. Індустріальний парк у Рівненській області орієнтований на промислове перероблення ресурсів. У проєкті планується створити 1400 нових робочих місць та інвестувати 1 млрд грн. Індустріальний парк у Львівській області спеціалізується на виробництві меблів. Проєкт планує створити 2000 нових робочих місць та інвестувати 2 млрд грн [3]. Розвиток промислового виробництва в Україні характеризується трендами глобальної економічної діяльності з концентрацією виробництва в індустріальних парках, де застосування наукових досягнень знижує витрати,

створює новітні види конкурентоспроможних продуктів та попит на глобальних ринках. Розвиток виробничого потенціалу підприємств оновлюватиме індустріальний сектор України протягом найближчих років. Головна ціль формування виробничого потенціалу підприємств – виробництво продуктів та стабільний дохід на внутрішньому та глобальному ринку. У формуванні виробничого потенціалу акумулюються ресурси підприємств, щоб у виробництві створювати прибуток. Виробничий потенціал підприємств характеризується інтегрованими можливостями ресурсів в індустріальному секторі України у розрізі видобувної та переробної галузі, постачання електроенергії та газу, пари, кондиціонованого повітря та інших галузей промисловості. Інвестиції у виробничий потенціал підприємств оновлюють техніку, технології, організацію, управління; інфраструктуру ринку. Орієнтація економіки України на розвиток індустріальної промисловості передбачає удосконалення концепції управління виробничим потенціалом підприємств та актуалізує завдання процесного моделювання потенціалу в дослідженні.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Виробничий потенціал підприємств визначається у виробничих стратегіях розвитку; створює можливості виробництва продукції та послуг в умовах конкурентному ринку. Практичні та теоретичні аспекти виробничого потенціалу підприємств вивчали науковці: В. М. Авдеєнко, В. О. Котлов; Б. Є. Бачевський; Т. Є. Воронкова; В. Н. Гавва; Е. А. Божко; О. Ф. Балацький; О. М. Теліженко; Є. В. Лапін; Н. С. Краснокутська; О. Ю. Погребняк; О. С. Федонін, І. М. Рєпіна; О. І. Олексюк; З. Є. Шершньова та інші. У публікаціях визначається сутність формування, розвитку, оцінювання виробничого потенціалу підприємств та відокремлюється управлінський аспект потенціалу. Першою позицією вчених є те, що виробничий потенціал є характеристикою виробничих ресурсів у виробничому процесі. Друга позиція трактує виробничий потенціал в стратегіях розвитку як можливості ресурсів виробляти конкретну кількість матеріальних благ для задоволення ринкового попиту. Науковці формують та оцінюють виробничий потенціал підприємств у вигляді можливостей диференційованих ресурсів у контексті: основних та оборотних фондів, трудових ресурсів, організаційних ресурсів, інноваційних ресурсів, інформаційних ресурсів та інших ресурсів в управлінні підприємств. Питання процесного моделювання управління виробничим потенціалом підприємств, щоб упорядкувати стан компонентів потенціалу та реалізувати принципи організації виробництва, залишається мало відображеним у науковій літературі. Нерозв'язані задачі в управлінні виробничим потенціалом підприємств на основі процесного моделювання свідчать про необхідність подальшого дослідження у цій галузі.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Нерозв'язана частина проблем формування та менеджменту виробничого потенціалу підприємств полягає в обґрунтуванні релевантних моделей управління економічних систем на основі процесного підходу. Актуальним науковим та практичним аспектом стає питання системної орієнтації у розробці критеріїв оцінки результативності використання виробничих ресурсів; результативності відтворювальних потенціалів; результативності потенціалів розвитку, попри дослідженню в управлінській науці. Так, скажімо, не знайдено оцінних критеріїв, які дозволять належним чином реалізовувати обґрунтовані контури управління виробничим потенціалом підприємств в умовах викликів глобального середовища. Такі аргументи підтверджують необхідність дослідження проблеми управління виробничим потенціалом підприємств у сучасній економіці.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є реалізація теоретичного огляду основи формування та принципів організації виробничого потенціалу підприємств та моделі процесу управління потенціалом з позиції процесного підходу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Виробничий потенціал характеризує можливості підприємств до випуску продукції, послуг при використанні ресурсів зовнішнього середовища; трудових ресурсів; матеріальних ресурсів та основних виробничих фондів; інвестиційних ресурсів; інформаційних та цифрових ресурсів; організаційних ресурсів. Виробничий потенціал створюється у сучасних складних та динамічних бізнес-процесах та акумулює ресурси підприємств у процесах руху ресурсів у виробництві. У виробничій стратегії підприємств виробничий потенціал забезпечує реалізацію поставлених завдань. Ефективне використання виробничого потенціалу із залученням факторів виробництва збільшує прибутковість підприємств.

Виробничий потенціал підприємств визначає сукупність якостей системи ресурсів, що використовуються у виробничому процесі конкурентних продуктів з урахуванням зовнішніх факторів впливу. Ключовим завданням виробничого потенціалу підприємств є виробництво додаткового продукту для конкурентного ринку. Виробничий потенціал підприємств систематизований, а зворотний зв'язок системи відтворює елементи потенціалу у циклах виробництва. Зовнішні умови всією сукупністю чинників впливають на реалізацію виробничого потенціалу підприємств. Наукові публікації довели, що графічна модель системи виробничого потенціалу підприємств ґрунтується на системному принципі «чорного ящика». Взаємодія процесів виробництва та зовнішнього середовища вимагає формування параметрів «виходу» системи, які

характеризують випуск продукції й основний результат виробничої діяльності – валовий дохід [4]. Продукт як кінцевий результат виробництва підтверджує ефективність застосування виробничого потенціалу підприємств; впливає на відновлення виробництва, як результат мобілізації ресурсів у виробничому процесі. Виробничий потенціал підприємств є безрезультатним, якщо не завершиться тим, навіщо був сформований. Розв'язання проблем поліпшення виробничого потенціалу підприємств полягає в інноваційних стратегіях розвитку.

У літературі виробничий потенціал вважається цілісною системою, яка формується залежно від впливу внутрішнього та зовнішнього середовища для результативного виробництва продукції; використовує виробничі, управлінські, організаційні новації в стратегічному розвитку. Систематизація елементів виробничого потенціалу визначена системним підходом до характеристики можливостей ресурсів підприємств у виробничому процесі, виходить із необхідних елементів – основних фондів, трудових, сировинних та матеріальних ресурсів, технології, а також умов, що визначають можливість впровадження організаційно-технічних та технологічних інновацій. Кожен елемент виробничого потенціалу підприємств відрізняється за характеристиками та впливає на процес та результат виробництва [5]. Організаційні закономірності виробничого потенціалу характеризуються принципами системної організації потенціалу підприємств та впливають на показники результативності виробничих систем (табл. 1).

Таблиця 1

Принципи системної організації виробничого потенціалу підприємств

Принцип	Зміст
Системності	Організаційною основою виробничого потенціалу підприємств є системна методологія
Дії законів організації	Композиція, пропорційність, онтогенез, синергія, інформованість, єдність аналізу та синтезу та самозбереження упорядковують систему виробничого потенціалу підприємств
Комплексності	Технічні, економічні, організаційні, екологічні, соціальні, психологічні та інші аспекти гарантують комплексність системи виробничого потенціалу підприємств
Інтегрованості	Інтеграція елементів виробничого потенціалу підприємств посилює синергійний ефект
Нормативності	Формування нормативної бази у розрізі елементів виробничого потенціалу підприємств
Концентрації	Концентрація виробничого потенціалу підприємств підтримує виробничу кооперацію, спеціалізацію, конверсію, комбінування та диверсифікацію
Конкурентності	Виробничий потенціал підприємств конкурує з аналогічними потенціалами в умовах ринку
Автоматизації	Виробничий потенціал підприємств реалізує можливості виробничих процесів без прямої участі людини за допомогою автоматичних обладнань, ліній, знарядь тощо
Адаптованості	Виробничий потенціал підприємств інтегрується з викликами зовнішнього середовища
Пропорційності	Структура виробничого потенціалу підприємств співвідносить кількість засобів праці та виробничого персоналу; відбиває пропорційність трудомісткості виробничих процесів
Прямоточності	Виробничий потенціал підприємств уможливує найкоротший шлях руху предметів праці в виробничому процесі
Стимулювання	Результативне використання виробничого потенціалу стимулюється в управлінському процесі підприємств для успішного виконання завдань або ефективної роботи персоналу

Результативність розвитку виробничих потенціалів підприємств концентрується у виробництві, збільшує індустріальну галузь, розширює інвестиції у відтворення та динамічний розвиток виробничих систем. Кількісну оцінку виробничого потенціалу підприємств виконують показники виробничої потужності [6, 7]. У виробничому потенціалі підприємств посилюються потужності перероблення ресурсів як передумови виробництва. Виробнича потужність відбиває потенціали виробляти максимальну кількість якісних виробів, які відповідають стандартам міжнародного виробництва чи конкурентних виробів у відповідних показниках на ринку та у встановленій даті з використанням засобів й досягнутого рівня кваліфікації персоналу. Систематизація оцінки виробничої потужності передбачає інтеграцію характеристик щодо завантаження виробничого потенціалу; зростання обсягів виробництва в період до і після освоєння інновацій; результативності від модернізації та оптимізації обсягів виробництва. У розрізі системи оцінки виробничих потужностей підприємств формують індикатори виробничого потенціалу. За допомогою кількісного оцінювання потужності підприємств визначаються критерії результативного використання ресурсів, щоб порівняти витрати та результати виробництва. Кількісна оцінка виробничої програми надає зв'язок виробничого потенціалу підприємств із цілями на всіх рівнях управління виробництвом. Трудовитратні показники виробничої потужності підприємств визначаються метрикою трудовитрат, проте не збігаються з обсягами власної продукції, лише частково передають виробничий потенціал підприємств. У літературі пропонують вимірювальні одиниці виробничих потужностей потенціалу машинобудівних підприємств на базі трудовитрат щодо видів обладнання [8,9]. Оцінювання трудовитрат підкріплюють нормуванням ресурсів і технологічною паспортизацією робочого місця, але така методика прийнятна підприємствам з масовим випуском продукції.

Система виробничого потенціалу підприємств демонструє стохастичний характер виробничого процесу за умов конкурентного ринку. Так, у виробничого циклу іноді виникає надмірна продукція за її нестачі на інших стадіях виробничого процесу. У результаті виробництво функціонує нестабільно. Підприємствам рекомендується застосовувати компенсаційний механізм у розрізі резервної виробничої потужності; оптимізованих матеріальних потоків; результативних можливостей господарських маневрів за метою стійкої системи управління. Без резервної виробничої потужності виробничі потенціали підприємств

вирізняються інерцією. Резервна виробнича потужність блокує диспропорції, нівелює збої виробництва; компенсує потужності підприємств у випадках переналагодження чи переобладнання виробничих комплексів, перенавчання персоналу тощо. Виробнича потужність зіставляється з обсягом виробництва підприємств, коли у майбутній час переносяться питання підвищення якості та модернізації продукції. Наукова ідея не народжується відповідно до планів і тренди науково-технічного прогресу об'єктивні. Резервні виробничі потужності удосконалюються для техніко-технологічного оновлення виробничого потенціалу підприємств; не використовують в часі, щоб виробляти продукцію, але призначаються для адаптації потенціалу до зовнішніх викликів. Виробничий потенціал характеризується матеріально-технічною базою підприємств, не буває незмінним в конкурентних умовах високотехнологічного виробництва. Кількісна оцінка показників виробничих потужностей виконує інформаційно-аналітичні функції управління виробничим потенціалом підприємств. У сфері управління виробничим потенціалом підприємств виконуються всебічні дослідження. Й. М. Петрович, Л. М. Прокопишин-Рашкевич обґрунтували особливості управління виробничим потенціалом підприємств, пов'язані з інноваційною виробничою кооперацією за умов науково-технічного прогресу [10]. Насамперед варто відзначити, що кризова ситуація в економіці України демонструє неповне завантаження виробничих потужностей, зниження кількості персоналу підприємств, що призводить до падіння виробничого потенціалу підприємств та стагнації процесу управління. Для удосконалення менеджменту виробничого потенціалу підприємств необхідною є система організації моніторингу та інформаційного управління потенціалом і розв'язується задача оптимального розподілу потенціалів та оцінки показників використання виробничої потужності.

Діагностика та інтерактивний менеджмент виробничого потенціалу використовує фінансові та облікові дані, аналізує прогноз розвитку. У процесному підході формується модель менеджменту виробничого потенціалу підприємств в розрізі взаємопов'язаних контурів циклічного управління або елементів циклу такого змісту: аналіз параметрів → планування параметрів → надання параметрів та безпосереднє управління → контроль параметрів → аналіз → цикл управління відновлюється. В управлінні виробничим потенціалом аналізуються параметри «входу» виробничої системи підприємств та плануються показники результативності.

Результативність використання виробничого потенціалу є цільовим критерієм оптимізації виробничої потужності в управлінському процесі підприємств. Підприємства враховують результати виробництва та валові доходи та формулюють систему цілей оскільки останні виробляють параметри сталого розвитку виробничого потенціалу. В управлінському процесі визначаються програми розвитку конкурентних переваг та компетенції персоналу підприємств, моделюється структура виробничого потенціалу. Моніторинг управління виробничими процесами та оцінка конкурентоспроможності потенціалу підприємств інтегруються з контролем використання виробничих ресурсів у розрізі контурів циклічного управління (рис. 1). Менеджери контролюють споживання комплексних ресурсів підприємств на «вході» у систему виробничого потенціалу та визначають виробничу програму, що забезпечує валовий дохід на «виході» системи. Принцип самозбереження характеризує здатність підприємств тривалий час генерувати результативність виробничого потенціалу. Контури системи управління у розрізі: управління виробничими ресурсами; управління потенціалом відтворення та управління потенціалом розвитку відтворювальної бази, деталізуються у часі короткострокових, середньострокових та довгострокових перспектив підприємств (рис. 2).

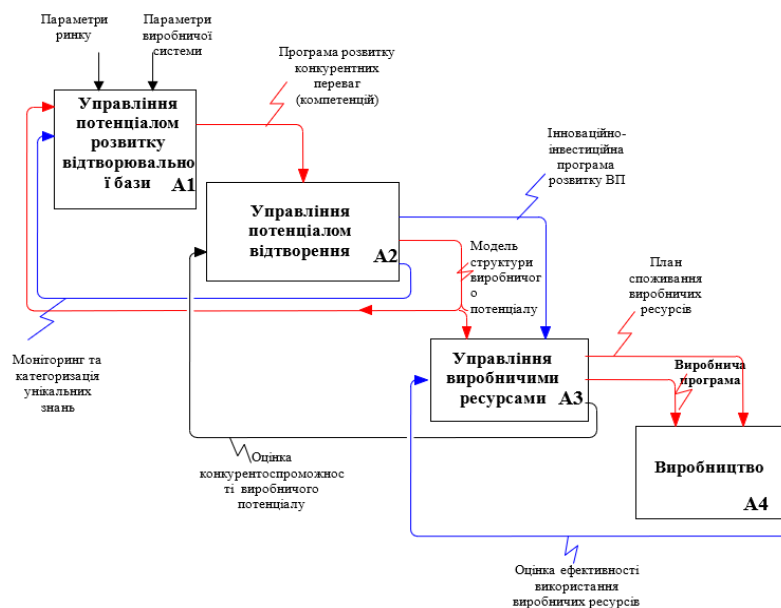

Рис. 1. Процесне моделювання управління виробничим потенціалом підприємств

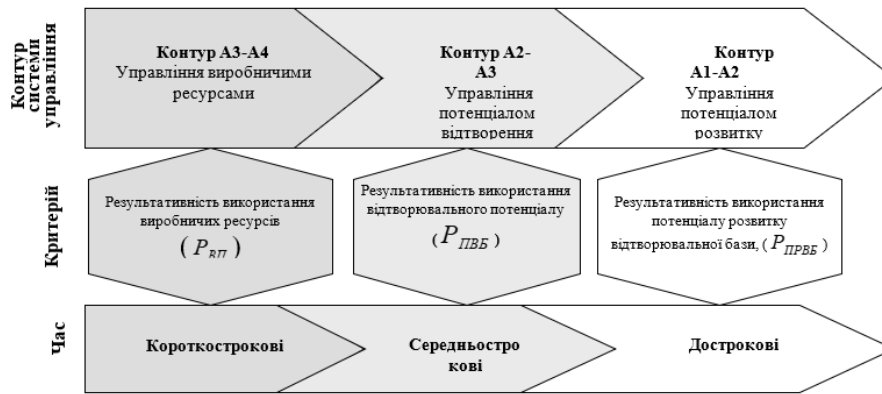

Рис.2. Критерії оцінки результативності виробничого потенціалу підприємств

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

В результаті проведеного аналізу можна відзначити, що виробничий потенціал підприємств є сукупністю властивостей системи ресурсів, що використовуються під час виробництва продукції, враховує вплив зовнішніх факторів. Ключове завдання виробничого потенціалу підприємств – створення валових доходів у стратегіях розвитку. Виробничий потенціал систематизований у виробничому процесі підприємств під впливом зовнішнього середовища системи, та зворотний зв'язок системи відтворює структуру виробничого потенціалу.

Процесне моделювання управління виробничим потенціалом підприємств пропонується з урахуванням контурів системи управління й критеріїв оцінювання: а) стану та ефективності використання виробничих ресурсів підприємств на засадах інтеграції загальних та часткових показників ефективності; б) фінансового, інвестиційного та інноваційного потенціалу у формуванні, структуруванні та ефективному відтворенні виробничого потенціалу підприємств; с) інтелектуального капіталу як показника результативності потенціалу розвитку відтворювальної бази підприємств. Зазначені контури системи управління підприємств характеризують цільову функцію базових оцінних показників, що орієнтують керівництво у досягненні результатів в управлінні виробничим потенціалом у заданому часовому відрізку. Оптимальний виробничий потенціал визначається за оптимальними параметрами підприємств. Процесне моделювання управління виробничим потенціалом підприємств дозволяє переорієнтувати фокуси уваги менеджменту на розв'язання проблеми результативного функціонування виробничих систем для реалізації факторів сталого зростання.

Література

1. ВВП України за роками . НАБУ. Незалежна асоціація банків України. 2024. URL: <https://nabu.ua/ua/vvp-2.html>
2. Промвиробництво та будівництво. НАБУ. Незалежна асоціація банків України. 2024. URL: <https://nabu.ua/ua/promvirobnitstvo-budivnitstvo.html>
3. Войчук В. Вона не просто тримається, вона зростає: ключові показники української економіки за перший квартал 2024 року. Banker.ua. 2024. URL: <https://banker.ua/projects/klyuchevye-cifry-ukrainskoj-ekonomiki-za-pervyj-kvartal-2024/>
4. Сабадирьова А. Л. Теоретичні основи організації виробничого потенціалу промислового підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. 2010. Т. 1. № 5. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/442>
5. Бойківська Г. М. Теоретичні засади формування та використання виробничого потенціалу підприємств. Економіка і суспільство. 2016. Випуск 3. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/25.pdf
6. Авдєєнко В.М., Котлов В. А. Виробничий потенціал промислового підприємства. Економіка. 1989. 240 с.
7. Балацький О.Ф. Економічний потенціал адміністративних та виробничих систем: Монографія. За загальною ред. О.Ф. Балацького. Університетська книга. 2006. 973 с.
8. Кулько І. В. Ефективне використання виробничих потужностей машинобудівних підприємств в умовах перехідної економіки. Європейський вектор економічного розвитку. 2013. № 1 (14). URL: <https://eurodev.duan.edu.ua/images/PDF/2013/1/16.pdf>
9. Красільнікова К.С. Економічна сутність виробничих потужностей підприємств та фактори, що їх визначають. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Випуск 6. Частина 1. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_06/04.pdf
10. Петрович Й. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М. Сучасні аспекти управління виробничим потенціалом промислових підприємств. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми

економіки та управління». 2020. Т. 4, № 1. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/may/21645/maket200296-190-196.pdf>

References

1. VVP Ukraini za rokami. NABU. Nezalezna asociazciya banki v Ukraini. 2024. URL: <https://nabu.ua/ua/vvp-2.html>
2. Promvirobnictvo ta budivnicztvo. NABU. Nezalezna asociazciya bankiv Ukraini. 2024. URL: <https://nabu.ua/ua/promvirobnictvo-budivnicztvo.html>
3. Vojchuk V. Vona ne prosto trimayet'sya, вона зростає: klyuchovi pokazniki ukrajins'koyi ekonomiki za pershij kvartal 2024 roku. Banker.ua. 2024. URL: <https://banker.ua/projects/klyuchevye-cifry-ukrainskoj-ekonomiki-za-pervyj-kvartal-2024/>
4. Sabadyrova A. L. Teoretichni osnovi organizaciyi virobnichogo potenczialu promislivogo pidpriyemstva. Visnik Khmelniczkogo nacionalnogo universitetu. Seriya: Ekonomichni nauki. 2010. T. 1. № 5. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/442>
5. Bojkivs'ka G. M. Teoretichni zasady formuvannya ta vikoristannya virobnichogo potenczialu pidpriyemstv. Ekonomika i suspilstvo. 2016. Vipusk 3. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/25.pdf
6. Avdyeyenko V.M., Kotlov V. A. Virobnichij potenczial promislivogo pidpriyemstva. Ekonomika. 1989. 240 s.
7. Balaczkiy O.F. Ekonomichnij potenczial administrativnikh ta virobnichikh sistem: Monografiya. Za zagalnoyu red. O.F. Balaczkiego. Universitetska kniga. 2006. 973 s.
8. Kulko I. V. Efektivne vikoristannya virobnichikh potuzhnostej mashinobudivnikh pidpriyemstv v umovakh perekhidnoyi ekonomiki. Yevropejskij vektor ekonomichnogo rozvitku. 2013. № 1 (14). URL: <https://eurodev.duan.edu.ua/images/PDF/2013/1/16.pdf>
9. Krasilnikova K.Ye. Ekonomichna sutnist virobnichikh potuzhnostej pidpriyemstv ta faktori, shho yikh viznachayut. Naukovij visnik Khersonskogo derzhavnogo universitetu. 2014. Vipusk 6. Chastina 1. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_06/04.pdf
10. Petrovich J. M., Prokopishin-Rashkevich L. M. Suchasni aspekti upravlinnya virobnichim potenczialom promislivikh pidpriyemstv. Visnik Nacionalnogo universitetu «Lvivska politehnika». Seriya «Problemi ekonomiki ta upravlinnya». 2020. Т. 4. № 1. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/may/21645/maket200296-190-196.pdf>